

# Daniel Kitabı - Yüz Səksən Beş nömrə

## *Təcəssüm Tapmış İlahilik: Peterin Dərin Etirafı və Onun Nəticələri*

Jeff Pippenger

2024-04-15

Peter Məsihin şagirdlərdən Özünün kim olduğunu dediklərini soruşan sualına cavab verərkən, İsanın Məsh olunmuş Olan, yəni Məsih, Məsiyyə olduğunu bəyan etdi. O həmçinin Onun Allahın Oğlu olduğunu dedi.

İsa Qeysəriyyə Filipi hədudlarına gəldikdə Öz şagirdlərindən soruşub dedi: «İnsanlar Mənim, Bəşər Oğlunun, kim olduğumu deyirlər?» Onlar da dedilər: «Bəziləri deyir ki, Sən Vəftizçi Yəhyasan; bəziləri İlyassan; başqaları isə Ərmiyasən, yaxud peyğəmbərlərdən birisən». O onlara dedi: «Bəs siz Məni kim bilirsiniz?» Şimon Peter cavab verib dedi: «Sən Məsihsən, yaşayan Allahın Oğlusan». İsa ona cavab verib dedi: «Nə bəxtiyarsan, ey Şimon Barjona! Çünki bunu sənə cismaniyyət və qan açmadı, göylərdə olan Atam açdı. Mən də sənə deyirəm ki, sən Petersən, və Mən Öz kilsəmi bu qayanın üzərində quracağam; cəhənnəmin qapıları ona qalib gələ bilməyəcək. Sənə göylərin Padşahlığının açarlarını verəcəyəm; yer üzündə bağlayacağın hər şey göylərdə bağlanmış olacaq; yer üzündə açacağın hər şey də göylərdə açılmış olacaq». Matta 16:13–19.

Müqəddəs Ruh Peter vasitəsilə yüz qırx dörd minin anlaması üçün zəruri həqiqəti təqdim etdi. O bunu Paniumda, yəni Qeysəriyyə Filipidə etdi. Panium əjdahaya ibadətdə ən müqəddəs məbəddir, çünki Yunanıstan dünyanı təmsil edir, son günlərdə isə dünya əjdahanın yer üzündəki nümayəndəsi olan Birləşmiş Millətlərdir. “Cəhənnəmin qapıları” yunan keçisi-allahı Panın məbədinin adıdır. Məbəd Panium Bulağını ehtiva edən bir mağaranın önündə inşa edilmişdi. Panium Bulağı Məsihin rəmzi olan İordan çayını qidalandırır.

“İordan” adı “enən” mənasını verir və o, axarına İsrailin şimalındakı dağlıq bölgədə başlayır; əsas mənbəyini Hermon silsiləsinin ən yüksək zirvəsi olan Hermon dağının bulaqlarından götürür; burada “cəhənnəm qapıları” adlanan bulaq yerləşir. Hermon “müqəddəs”, “İordan” isə “enmək” deməkdir. İordan çayı Hermon dağının yüksəkliklərindən axır və İordan Rift Vadisi boyunca enərək nəhayət Yer səthinin ən alçaq nöqtəsi olan Ölü dənizə çatır.

İordan çayını qidalandıran, Pan məbəbindən qaynaqlanan və nəhayət yer üzünün ən alçaq nöqtəsinə çatan sular, Allah Oğlunun ən uca müqəddəs dağdan ayrılıb bu dünyanın ən aşağı “ölü dənizinə” enərkən etdiyi eniş təmsil edir. Məsihin göydən çarmıxın ölümünə eniş həm də Onun öz üzərinə süqut etmiş insanın bədənini götürdüyünü təmsil edir; çünki Onun göydən çarmıxa olan yolu “cəhənnəm qapılarından” qaynaqlanan sularla qidalanırdı.

Ölü dəniz təkcə yer üzünün ən alçaq nöqtəsi deyil, həm də yer üzünün ən duzlu sularıdır; okeandan doqquz dəfə daha duzludur. Ölü dənizlə rəmzləndirilən Məsihin çarmıxdakı ölümü, Onun çoxları ilə Öz əhdini təsdiq etdiyi yerdir.

Taxıl təqdimatının hər qurbanını duzla duzlayacaqsan; Allahının əhdinin duzunun taxıl təqdimatından əskik olmasına yol verməyəcəksən; bütün təqdimatlarınla birlikdə duz təqdim edəcəksən. Levililər 2:13.

Hermon dağının bulaqlarından gələn yolda İordan çayı Qalileya dənizindən keçir; bu dəniz həmçinin Tiberiya gölü və Kinneret gölü kimi də tanınır. Qalileya “menteşə” və ya “dönüş nöqtəsi” deməkdir. Tiberiya Avqust Sezardan sonra gələn Roma hökmdarının adıdır və gölün formasına görə ona Kinneret deyilir; bu isə “arfa” və ya “lira” mənasını verir. Bəşəriyyət üçün dönüş nöqtəsi Tiberi Sezarın hökmranlıq etdiyi və İsanın çarmıxa çəkildiyi vaxt oldu, və göydəki hər bir arfa susdu. İordan çayının “cəhənnəm qapıları” ilə əlaqədar coğrafi şəhadəti — yunan tanrısı Panın məbədi olan həmin məkanla bağlı — Peterin Müqəddəs Ruhun ilhamı ilə bəyan etdiyi şəhadətdən xəbər verir.

Məsihin bəşər olaraq təcəssümü, İlahi Allah Oğlunun Öz üzərinə insan cismini götürdüyü zaman baş vermiş İlahiliklə bəşəriyyətin birləşməsi idi; beləliklə, Pan bulağından çıxan suların İordan çayını qidalandırması ilə təmsil olunduğu kimi, İlahilik bəşəriyyətlə birləşdi. Pan bulağını qidalandıran isə Hermon dağlarının üzərinə yağan şəh, yağış və qar idi; Hermon “müqəddəs” dağı, yəni yuxarıdakı Yerusəlimi təmsil edir.

Davudun Dərəcələr Nəğməsi. Baxın, qardaşların birlik içində birgə yaşaması nə qədər yaxşı və nə qədər xoşdur! Bu, baş üzərinə tökülən qiymətli məsh yağı kimidir; saqqalın üzərinə, hətta Harunun saqqalının üzərinə axıb onun libaslarının ətəyinədək enən yağ kimidir; Hermonun şəhi kimi, Sion dağlarının üzərinə enən şəh kimidir; çünki Rəbb orada bərəkəti, əbədi həyatı əmr etdi. Məzmurlar 133:1–3.

Harunun saqqalından aşağı süzülən “qiymətli məsh yağı” onun və oğullarının Allahın kahinləri kimi məsh edildikləri zaman istifadə olunan yağ idi.

Və sən qurbangahın üzərində olan qandan və məsh yağından götürüb Harunun üzərinə, onun libaslarının üzərinə, onun oğullarının üzərinə və onunla birlikdə oğullarının libaslarının üzərinə səpəcəksən; və o, onun libasları, onun oğulları və onunla birlikdə oğullarının libasları müqəddəs olacaqdır. Çıxış 29:21.

Peter bütün şagirdlərin etirafını ifadə etdi və bununla da, bayraq kimi ucaldılan vahid kahinlik olaraq məsh olunacaq yüz qırxdörd minin etirafını ifadə etmiş oldu. Harunu məsh edən “yağ” həm də Hermon dağının şəhi, eləcə də Sion dağlarının şəhi idi. “Yağ” və “şeh” Müqəddəs Ruhun məshini təmsil edən ismarıqdır.

Qulaq asın, ey göylər, və mən danışacağam; və eşit, ey yer, ağzımdan çıxan sözləri. Təlimim yağış kimi damlayacaq, nitqim şəh kimi enəcək, zərif ot üzərinə yağan incə yağış kimi və çəmən üzərinə yağan leysanlar kimi; çünki mən Rəbbin adını bəyan edəcəyəm: Allahımıza əzəmət isnad edin. Qanunun Təkrarı 32:1–3.

“Şeh” Sion dağları üzərinə enən “təlim”dir və bu, axır günlərdə Allahın kahinləri olan yüz qırxdörd mini birləşdirən məsh “yağı”dır. Təlim yağış kimi yağır və şəh kimi süzülür, çünki o, “elan olunur”. O, elan olunur, çünki göy və yer qulaq verməli və Onun ağzının sözlərini eşitməlidir; bu

isə Gecəyarısı Fəryadı və Uca Fəryad xəbərlərini bəyan edən bayraq olan vahid kahinlik vasitəsilədir.

Dağlar üzərində xoş xəbərlər gətirənin, sülhü elan edənin ayaqları necə də gözəldir; xeyir barədə müjdə gətirənin, xilas bəyan edənin; Siona: Sənin Allahın hökmranlığıdır! — deyənin ayaqları necə də gözəldir! Gözətçilərinin səsi ucalacaq; hamısı birlikdə nəğmə oxuyacaq; çünki Rəbb Sionu yenidən bərpa edəndə onlar üz-üzə görəcəklər. Sevinclə hayqırın, birlikdə nəğmə oxuyun, ey Yerusəlimin viran yerləri; çünki Rəbb Öz xalqına təsəlli verdi, Yerusəlimi satın aldı. Rəbb Öz müqəddəs qolunu bütün millətlərin gözləri önündə çılpacaq etdi; və yer üzünün bütün ucları Allahımızın xilasını görəcək. Yeşaya 52:7–10.

Peter tərəfindən təmsil olunan axır günlərin gözətçiləri qurtuluşu və sülhü bəyan edirlər və onlar birləşmiş olacaqlar, çünki göz-gözə görəcəklər. Bu, “Rəbb Sionu yenidən geri gətirdiyi” zaman baş verir. “Geri gətirmək” kimi tərcümə olunan ibrani sözü “geri çevirmək” mənasını verir. Rəbb Sionu geri çevirdikdə, bu o deməkdir ki, Sion dağılma ilə təmsil olunduğu kimi əsarət altında olmuşdur və əsarət sona çatdıqda bu vəziyyət geri çevrilir.

Çünki Rəbb belə deyir: Babilə yetmiş il tamam olduqdan sonra Mən sizi ziyarət edəcəyəm və sizi bu yerə qaytarmaqla sizə dair xeyirxah sözümü yerinə yetirəcəyəm. Çünki sizin barənizdə düşündüyüm niyyətləri Mən bilirəm, Rəbb bəyan edir; bunlar sülh niyyətləridir, şəhər niyyətləri deyil, sizə ümidli bir əqibət vermək üçündür. O zaman Məni çağıracaqsınız, gedib Mənə dua edəcəksiniz, Mən də sizi eşidəcəyəm. Siz Məni axtaracaqsınız və bütün ürəyinizlə Məni aradığınız zaman Məni tapacaqsınız. Mən sizə tapılacağam, Rəbb bəyan edir; əsirliyinizi geri döndərəcəyəm, sizi bütün millətlər arasından və sizi qovduğum bütün yerlərdən toplayacağam, Rəbb bəyan edir; və sizi əsir aparılmağınıza səbəb olduğum yerdən yenidən geri gətirəcəyəm. Yeremya 29:10–14.

Bütün peyğəmbərlər son günlərə xitab edirlər və son günlərdə Onun xalqı peyğəmbərlik şəhadətini yerinə yetirmək üçün geri döndəriləcək bir əsarət içindədir.

Rəbbdən Yeremyaya gələn söz belə idi: İsrailin Allahı Rəbb belə deyir: Sənə söylədiyim bütün sözləri özün üçün bir kitaba yaz. Çünki budur, günlər gəlir, Rəbb deyir, xalqım İsrailin və Yəhudanın əsirliyini geri çevirəcəyəm, Rəbb deyir; onları atalarına verdim torpağa qaytaracağam və ona sahib olacaqlar. Yeremya 30:1–3.

Üç gün yarım yatdıqdan sonra, necə ki Lazar dörd gün yatmışdı və Daniel iyirmi bir gün yas tutmuşdu, Mikayıl Özünün axırxaman xalqı olan iki şahidi dirildir və onları birliyə gətirir, həmçinin bütün dünyada dərc olunan bir ismarıq vasitəsilə onları məsh edir. Həmin ismarıq Hermon dağının (müqəddəs dağın) “şəh”idir; o, Pan bulağını bəsləyir, o da sonradan İordan çayını bəsləyir. Həmin ismarıq vasitəsilə həyata keçirilən məsh İsanın məshini təmsil edir; bu, Onun Məsih olduğu vaxtı göstərən məsh idi və bunu Peter müəyyən etmişdi.

Peter Məsihi Allahın Oğlu kimi tanıdıqda, o, İordan çayını qidalandıran “cəhənnəmin qapıları”nın suları ilə təmsil olunduğu kimi, Məsihi həm Allahın Oğlu, həm də İnsan Oğlu kimi təqdim etmiş oldu. Peterin etirafı Müqəddəs Ruhun ilhamı ilə meydana gəlmişdi və həmin həqiqət — yəni İsanın Məsih, Məsh olunmuş Olan olduğu və Onun həm Allah, həm də insan olduğu həqiqəti — İsa

tərəfindən Allahın axır günlərdəki xalqına qarşı aparılacaq mübarizənin mərkəzində olacaq həqiqət kimi göstərildi; Məsih bu xalqın qalib gələcəyini vəd etdi, çünki “cəhənnəmin qapıları” bu həqiqətə qalib gələ bilməyəcək.

Həqiqət budur ki, 11 sentyabr 2001-ci ildə, İsanın vəftizində məsh olunduğu kimi, yüz qırx dörd minin möhürlənməsi başlandı və həmin tarixçədə Onun son gün xalqını öldürəcək bir məyusluq olacaqdı; ta ki, O onları dirildib əsirliklərini geri çevirənədək. Dirilmə prosesi Onun xalqının bir bayraq kimi ucaldılan qüdrətli bir ordu halında birləşdirilməsini də əhatə edir. Küçələrdəki ölümdən sonra baş verən diriltmə, təmizləmə, birləşdirmə və ucaltma işi Daniel kitabının on birinci fəslinin ondan on beşə qədər olan ayələrində, eləcə də Müqəddəs Kitabın digər keçidlərində təsvir olunur. Lakin on üçdən on beşə qədər olan ayələrdə Məsih Öz şagirdlərini bir daha Qeysəriyyə Filippiyaya, Paniuma gətirmişdir və Allahın möhürü əbədiyyət üçün məhz orada vurulur.

Yalnız bu həqiqətlərin dərinliyini anladıqda, Qeysəriyyə Filipinin şəhadətində yerləşən həqiqət vəhyələrini dərk edə bilərik. Matta 16-cı fəslin on səkkizinci ayəsində Şimon Bar-Yonanının adı Peter olaraq dəyişdirilir ki, bu da yaxınlarda dərc olunmuş bir məqalədə əvvəlcədən qeyd edildiyi kimi, yüz qırx dörd mini simvolizə edir. Ayədə təsbit olunmuş riyazi vəhy İsanı Möhtəşəm Sayıcı kimi ucaldır, çünki Peterin yüz qırx dörd mini təmsil etdiyi anlaşıla bildiyi kimi, Matta 16:18 də “phi”nin riyazi simvoludur.

“Fi” ilə əlaqəli riyaziyyata müraciət etməzdən əvvəl qeyd olunmalıdır ki, “fi” sözü Panium şəhərinin iki adından ikincisi olan “Filippi” sözünün bir hissəsidir. On səkkizinci ayə İsanın Peterə ibrani dilində danışdığını, bunun yunan dilində qeydə alındığını və daha sonra ingilis dilinə tərcümə edildiyini göstərir. Həmin üç mərhələ Məsihin Öz Kəlamı üzərindəki hökmranlığını göstərir. Söz, nömrələnmiş mövqelərin vurulmasına əsaslanan riyazi sistemlə nəzərdən keçirildikdə, Peter adının yüz qırx dörd minə bərabər olduğunu göstərir və beləliklə İsanı Möcüzəli Hesablayıcı kimi vurğulayır. Elə həmin ayədə, İsanın Öz kilsəsini quracağını bəyan etdiyi yerdə, Möcüzəli Hesablayıcı tərcümə prosesini elə idarə etmişdir ki, on altıncı fəslin on səkkizinci ayəsində təmsil olunan həqiqət “fi”nin riyazi rəmzini ifadə etsin.

Mən də sənə deyirəm ki, sən Petersən və Mən Öz Kilsəmi bu qayanın üzərində quracağam; cəhənnəmin qapıları ona qalib gəlməyəcəkdir. Matta 16:18.

Onun Kilsəsi sadəcə İsanın Məsih olduğu və Onun Allahın Oğlu olduğu təlimi üzərində deyil, həm də Onun Kəlam olduğu, Kəlamın isə riyaziyyat, qrammatika və insanların əməlləri də daxil olmaqla hər şeyi yaratdığı və idarə etdiyi həqiqəti üzərində qurulmuşdur.

Öz iradəsinin məsləhətinə görə hər şeyi icra edən Allahın məqsədinə uyğun olaraq əvvəlcədən təyin edilmiş biz də Onda irsə nail olduq. Efeslilərə 1:11.

Yunan hərfi φ (fi) ilə tez-tez göstərilən Fi, təxminən 1.618033988749895-ə bərabər olan riyazi sabitdir. Bu ədəd qızıl nisbət və ya ilahi mütənəsiblik kimi tanınır. O, “irrasional ədəd”dir; bu isə o deməkdir ki, sadə kəsr şəklində ifadə oluna bilməz və onun onluq yazılışı təkrarlanmadan sonsuzadək davam edir.

Qızıl nisbət bir çox diqqətəlayiq xüsusiyyətlərə malikdir və riyaziyyat, incəsənət, memarlıq, təbiət və digər sahələrdə müxtəlif kontekstlərdə üzə çıxır. O, çox vaxt düzbucaqlılar, beşbucaqlılar və dodekaedrlər kimi həndəsi fiqurlarda müşahidə olunur; burada uzun tərəfin qısa tərəfə nisbəti  $\phi$ -yə bərabərdir.

İncəsənət və memarlıqda qızıl nisbətin estetik baxımdan xoşagələn proporsiyalar yaratdığı qəbul edilir. Tarix boyu, qədim sivilizasiyalardan tutmuş İntibah dövrünə və ondan sonrakı zamanlara qədər, rəssamlar və memarlar kompozisiyaları, binaları və sənət əsərlərini layihələndirmək üçün ondan istifadə etmişlər. Riyaziyyatda qızıl nisbət müxtəlif riyazi tənliklərdə və ardıcılıqlarda, o cümlədən hər bir həddinin özündən əvvəlki iki həddin cəminə bərabər olduğu Fibonaççi ardıcılığında meydana çıxır. Fibonaççi ardıcılığının hədləri artdıqca, ardıcıl hədlərin nisbəti  $\phi$ -yə yaxınlaşır.

16:18-ci ayədə biz riyazi  $\phi$ -ni (1.618...) tapırıq. “Öz iradəsinin məsləhətinə görə hər şeyi icra edən” Allah olan İsa, son günlərdə Öz kilsəsinin cəhənnəmin qapılarına qarşı döyüş meydanını müəyyən edən peyğəmbərlik coğrafiyasına Palmoni, yəni Möcüzəli Say, yaxud Sirləri Sayan olmaq imzasını yerləşdirməyi təyin etmişdir. Həmin peyğəmbərlik döyüş meydanında O, saylar üzərindəki nəzarəti vasitəsilə, adı “göyərçinin xəbərini eşidən” mənasını daşıyan “Şimon”dan “Peter”ə dəyişdirilmiş “Peter” ilə yüz qırx dörd mini təmsil etmiş və beləliklə yüz qırx dörd mini son günlərdəki əhd xalqı kimi nişanlamışdır.

Onun Öz kilsəsini üzərində qurmağı seçdiyi “qaya”, Levililər iyirmi altının “yeddi dəfə”sinin təməl qayası, təməli və baş künc daşıdır, çünki Məsih olmayan heç bir həqiqi təməl yoxdur. Məsihin vəftizindən etibarən, Simon göyərçinin xəbərini “eşitdiyi” vaxtdan Ölü dənizin çarmıxına qədər, min iki yüz altmış gün ərzində, hər gün iki dəfə, səhər və axşam qurbanı var idi; min iki yüz altmış günün son günündə isə belə olmadı, çünki həmin gün axşam qurbanı kahinin əlindən qaçdı və çarmıxda Məsih iki min beş yüz iyirminci təqdim olaraq öldü.

“Hər yeri dəhşət və qarışıqlıq bürüyüb. Kahin qurbanı kəsmək üzrədir; lakin bıçaq onun təqətsiz əlindən düşür və quzu qaçıb qurtulur. Simvol Allahın Oğlunun ölümü ilə öz həqiqi qarşılığını tapdı. Böyük qurban təqdim olundu. Ən müqəddəs yerə apan yol açıldı. Hamı üçün yeni və diri bir yol hazırlandı. Artıq günahkar, kədərli bəşəriyyət baş kahinin gəlişini gözləməli deyil.” *The Desire of Ages*, 757.

Onun Öz Kilsəsini üzərində tikəcəyi “qaya” bənnaların rədd etdikləri təməl daşıdır; onun sayı “iki min beş yüz iyirmi”dir. Məsih bir qısa ayədə Özünü hər şeyin Hakimi kimi təqdim edir və bunu edərkən Daniel kitabının on birinci fəslinin on üçüncü ayəsindən on beşinci ayəsinədək ayaq üstə durub danışır.

Mən də sənə deyirəm ki, sən Petersən və Mən Öz kilsəmi bu qayanın üzərində tikəcəyəm; cəhənnəmin qapıları ona qalib gələ bilməyəcəkdir. Matta 16:18.

Bu tədqiqatı növbəti məqalədə davam etdirəcəyik.

“Gizli olanlar Allahımız Rəbbə məxsusdur; aşkara çıxarılanlar isə əbədi olaraq bizə və övladlarımıza məxsusdur.” Qanunun Təkrarı 29:29. Allahın yaradılış işini məhz necə həyata

keçirdiyini O, insanlara heç vaxt açıqlamamışdır; bəşəri elm Haqq-Taalanın sirlərini araşdırıb aşkara çıxara bilməz. Onun yaradıcı qüdrəti, varlığı kimi, dərkedilməzdir.

“Allah həm elmdə, həm də sənətdə dünyaya bol-bol işıq tökülməsinə izin vermişdir; lakin zahirdə elmi olan adamlar bu mövzulara sırf insani baxış nöqtəsindən yanaşdıqda, şübhəsiz ki, yanlış nəticələrə gələcəklər. Nəzəriyyələrimiz Müqəddəs Yazılarda olan faktlara zidd deyilsə, Allahın Kəlamının aşkar etdiyindən o yana fərziyyələr irəli sürmək zərərsiz ola bilər; lakin Allahın Kəlamını tərk edib Onun yaratdığı işləri elmi prinsiplərlə izah etməyə çalışanlar, xəritəsiz və kompassız naməlum bir okeanda sürüklənirlər. Ən böyük zəkanın sahibləri belə, tədqiqatlarında Allahın Kəlamı ilə yönəldilməzlərsə, elm ilə vəhy arasındakı münasibətləri izləmək cəhdlərində çaşqınlığa düşürlər. Yaradan və Onun işləri onların dərkindən o qədər yüksəkdir ki, onları təbii qanunlarla izah edə bilmədikləri üçün Müqəddəs Kitab tarixini etibarsız sayırlar. Əhdi-Ətiq və Əhdi-Cədid yazılarının etibarlılığına şübhə edənələr, bir addım da irəli gedərək Allahın mövcudluğuna şübhə etməyə yönəldiləcəklər; sonra isə, lövbərlərini itirmiş olduqlarından, imansızlıq qayalarının üzərində çırpınmağa tərk edilirlər.

“Bu şəxslər iman sadəliyini itirmişlər. Allahın Müqəddəs Kəlamının ilahi səlahiyyətinə dair sabit bir etiqad olmalıdır. Müqəddəs Kitab insanların elm haqqında təsəvvürləri ilə sınağa çəkilməməlidir. Bəşəri bilik etibarsız bir rəhbərdir. Müqəddəs Kitabı irad tutmaq məqsədilə oxuyan skeptiklər, istər elmi, istərsə də vəhyi qeyri-kamil qavradıqlarına görə, onların arasında ziddiyyətlər tapdıqlarını iddia edə bilərlər; lakin düzgün başa düşüldükdə, onlar tam ahəng içindədirlər. Musa Allahın Ruhunun rəhbərliyi altında yazmışdır və geologiyanın doğru bir nəzəriyyəsi onun ifadələri ilə uzlaşdırıla bilməyən kəşflər irəli sürməyəcəkdir. İstər təbiətdə, istərsə də vəhydə olan bütün həqiqət, bütün təzahürlərində özü ilə uzlaşır.”

“Allahın kəlamında elə bir çox suallar qaldırılır ki, ən dərin alimlər belə onlara heç vaxt cavab verə bilməzlər. Diqqət bu mövzulara ona görə yönəldilir ki, bizə göstərsin: hətta gündəlik həyatın adi şeyləri arasında belə o qədər çox məqam var ki, sonlu zəkələr özlərinin bütün lovğalandıqları hikmətlə belə onları heç vaxt tam dərk edə bilməzlər.

“Lakin elm adamları elə düşünürlər ki, onlar Allahın hikmətini, Onun nə etdiyini və ya nə edə biləcəyini dərk edə bilərlər. Geniş yayılmış fikir budur ki, O, Öz qanunları ilə məhdudlaşdırılmışdır. İnsanlar ya Onun varlığını inkar edir, ya da ona məhəl qoymur, yaxud hər şeyi, hətta Onun Ruhunun insan qəlbi üzərindəki fəaliyyətini belə izah etməyə çalışırlar; və onlar artıq Onun adına ehtiram göstərmir, Onun qüdrətindən qorxmurlar. Onlar fəvqəltəbii olana inanmırlar, Allahın qanunlarını və Onun Öz iradəsini onlar vasitəsilə yerinə yetirmək üçün malik olduğu sonsuz qüdrəti anlamadıqları üçün. Adətən işlədildiyi mənada, “təbiət qanunları” ifadəsi insanların fiziki aləmi idarə edən qanunlar barəsində kəşf edə bildiklərini əhatə edir; lakin onların biliyi necə də məhduddur, Yaradana Öz qanunları ilə ahəng içində, lakin sonlu varlıqların dərkindən tamamilə kənarda fəaliyyət göstərmək üçün açıq olan sahə isə nə qədər genişdir!”

“Çoxları öyrədir ki, maddə həyatı qüvvəyə malikdir — müəyyən xassələr maddəyə verilir və bundan sonra o, özünə məxsus daxili enerji vasitəsilə fəaliyyət göstərmək üçün buraxılır; və təbiətin fəaliyyəti elə sabit qanunlarla uyğunluq içində aparılır ki, Allahın Özü belə onlara müdaxilə edə bilməz. Bu, yalan elmdir və Allahın Kəlamı tərəfindən təsdiqlənmir. Təbiət öz

Yaradanın xidmətçisidir. Allah Öz qanunlarını ləğv etmir və onlara zidd olaraq iş görmür, lakin O, onları daim Öz alətləri kimi istifadə edir. Təbiət bir zəkanı, bir hüsuru, onun qanunlarında və onlar vasitəsilə fəaliyyət göstərən fəal bir enerjini şəhadət edir. Təbiətdə Atanın və Oğulun fasiləsiz fəaliyyəti vardır. Məsih deyir: “Atam indiyədək işləyir, Mən də işləyirəm.” Yəhya 5:17.

“Levililər, Nehemya tərəfindən qeyd edilmiş ilahilərdə belə nəğmə oxuyurdular: «Yalnız Sən, bəli yalnız Sən Rəbsən; göyləri, göylərin göylərini və onların bütün ordusunu, yeri və onun içində olan hər şeyi ... Sən yaratdın və onların hamısını Sən qoruyub saxlayırsan». Nehemya 9:6. Bu dünyaya gəldikdə, Allahın yaradılış işi tamamlanmışdır. Çünki «dünyanın təməlindən bəri işlər tamamlanmışdı». İbranilərə 4:3. Lakin O Öz yaratdıqlarını ayaqda saxlamaq üçün qüvvəsini hələ də icra edir. Bir dəfə hərəkətə gətirilmiş mexanizmin öz daxili enerjisi ilə fəaliyyətini davam etdirdiyi üçün nəbz vurmur və nəfəs nəfəsin ardınca gəlmir; əksinə, hər nəfəs, ürəyin hər döyüntüsü «Onun vasitəsilə yaşayır, hərəkət edir və mövcud olur» deyilən Şəxsin hər yerə nüfuz edən qayğısının dəlilidir. Həvarilərin İşləri 17:28. Yer ildən-ilə öz bərəkətini ona xas olan daxili qüvvə sayəsində vermir və günəş ətrafındakı hərəkətini də bu səbəbdən davam etdirmir. Planetləri Allahın əli yönəldir və onları göylərdə nizamlı yürüşlərində öz yerlərində saxlayır. O, «onların ordusunu say ilə çıxarır; Öz qüdrətinin əzəməti, Öz gücünün şiddəti ilə onların hamısını adları ilə çağırır; onlardan biri də əskik qalmır». Yeşaya 40:26. Bitkilərin böyüməsi, yarpaqların görünməsi və çiçəklərin açması Onun qüdrəti ilə olur. O, «dağlar üzərində otu bitirir» (Məzmur 147:8), və vadilər Onun vasitəsilə məhsuldar olur. «Meşənin bütün heyvanları ... yeməyini Allahdan axtarır», və ən kiçik həşəratdan insana qədər hər canlı gündəlik olaraq Onun ilahi himayəsindən asılıdır. Məzmurçunun gözəl sözləri ilə desək, «Bunların hamısı Səni gözləyir.... Verdiyini yığır; əlini açırsan, xeyirlə doyurlar». Məzmur 104:20, 21, 27, 28. Onun kəlamı ünsürləri idarə edir; göyləri buludlarla örtür və yer üçün yağış hazırlayır. «Qarı yun kimi yağdırır; qırovu kül kimi səpir». Məzmur 147:16. «O səsinə ucaldıqda, göylərdə sular guruldayır, yerin uclarından buxarları qaldırır; yağışla birlikdə şimşəklər yaradır və küləyi Öz xəzinələrindən çıxarır». Yeremya 10:13.

“Allah hər şeyin təməlidir. Bütün həqiqi elm Onun işləri ilə ahəng içindədir; bütün həqiqi təhsil Onun hökmranlığına itaətə aparır. Elm baxışımız qarşısında yeni möcüzələr açır; o, yüksəklərə ucalır və yeni dərinlikləri araşdırır; lakin o, öz tədqiqatlarından ilahi vəhyə ziddiyyət təşkil edən heç nə gətirmir. Cəhalət elmə istinad etməklə Allah haqqında yanlış baxışları dəstəkləməyə çalışa bilər, lakin təbiət kitabı ilə yazılı Kəlam bir-birinə işıq salır. Beləliklə, biz Yaradanı səcdə və pərəstişlə ucalmağa və Onun Kəlamına şüurlu etimad bəsləməyə yönəldilirik.” Patriarchs and Prophets, 113–115.